

La becada (*Scolopax rusticola*)

(ALDC, VII, 1581. La becada)

La becada és un ‘ocell de la família dels escolopàcids, d'uns 34 centímetres de llargada, de bec llarg i recte i potes curtes, molt apreciat pels caçadors (*Scolopax rusticola*)’.

El nom llat. era SCOLOPAX (← gr. ASKALOPAX), que sols ha deixat der. cultes com *escolopàcid* ‘de la família d'ocells limícoles’, i que en cat. ha estat substituït per *becada* i *cega* (com ROSTRUM per BECCUS). *Becada* (s. XVI) és un der. de *bec* (< cèltic BECCUS; cf. fr. i oc. *bec*, it. *becco*, sard *bikku* ‘à cause de son bec qui est longuet’, Belon, 1555: 272), format amb el suf. *-ada* (< -ATA), amb el sema ‘dotat [intensament] de’; var. *biecada* 93, 94, 100, per vocalització de la palatal lateral de **bllecada* (cf. PLENU > it. *pieno*). Altres der. de *bec* són: *bequeruda*, amb el suf. *-ut*, *-uda* (< -UTU, -UTA), com *becuda* 91, 98 (*morruda*, etc.), i l’infix *-er-* (cf. *llengüerut*), que subratlla la qualitat indicada pel mot primitiu (var. *bequenuda* 169) (doc. val.: Resa, 1555 [1929]; Fuster, 1827-1830); *abequerada* 141, de *bequeruda* encreuada amb *becada* i pròtesi vocàlica; *becarell* 92, probable var. de *becadell*, dim. de *becada*; *bequet* 164, 167, 169, dim. de *bec*, per metonímia, al·lusiu a la menor dimensió respecte de la *bequenuda* (169); *becassa*, pres del fr. *bécasse*, on ja es documenta al s. XIII, i que deu ser d'introducció moderna en ross., car el nom que porta *Barrere* 1745 és *becada*; var. alg. *bicassa* 85, manlleu al logudorès *bikkatsa* (Simon, s. XVIII, ap.

Armangué, 1996), amb influència de *bikku* ‘bec’; *becassina* 7, 13, 14 (var. *bequessina* 143,

amb assimilació vocàlica), pres probablement del fr. *bécassine* (s. XVI).

Se separa del conjunt de der. de *bec*, el bal. *cega* (var. *cegu*[e] 76, amb [e] provocada per una antiga *g* palatal, canvi propi d'aquest parlar de Sineu), documentada en el mall. Figuera (1840) i en el men. Febrer Cardona (v. 1830 [2001]), però també en un doc. de 1324. Descartat l'ètim llat. ACCEGA, de glossaris llatins tardans, cal tenir en compte la proposta de Coromines, que deriva el mot de *cec*, *cega* (< CAECUS, CAECA) per “la qualitat de cegallós o cec que la gent suposa a aqueixos ocells [...]” (*DECat*); el savi etimologista reporta la seva experiència d'haver observat el vol d'un cegard, un altre escolopàcid, que “per mitjà de brusques embranzides en zigzag, suggereix una feblesa visual” (*DECat*); a això es podria afegir la petitesse dels ulls. Però la motivació rauria en el fet que, quan l'ocell es veu en perill, actua com si no hi sentís i no hi veiés, aixecant el vol quan el caçador és a prop d'ell (cf. Veny, 2001 b: 22-23, a propòsit de *cegard*; Fidel et al., 2014: 64); compareu amb el cast. *sorda*, *gallina ciega* (Bernis, 1995: 74).

La lexicogènesi depèn de *bec*, amb der. morfològics varis en el cat. continental, mentre que una creença popular ha generat *cega* en bal. *Becada* s'estén pel nord i sud del domini; en ross. va ser substituït per l'oc. *becassa*, i en una part del val., *bequeruda* (doc. ja al s. XVI) li va fer la competència. *Cega* mostra una vegada més la personalitat lèxica del bal. dins el conjunt cat.

Són mots normatius *becada*, des del DOrt, 1917; *cega*, *becadell* (*Capella media*, canviat per *Gallinago gallinago* al DIEC₁, 1995), *bequeruda* ‘sagar’ (= ‘cegard’) (significat canviat per *becadell* en el DIEC₁, 1995), des del DG₁, 1932; *becassina* ‘becadell’, des del DIEC₁, 1995.

